

יעקב שרת / איש מאדים ר' עוזיאל - בעל השיפוד

"מדינת חוק או שוד" הוא ממטבעות הלשון של ההווייה הישראלית, ממישחת "מהגוני", "לא תחסום שור בדישו", "או-ס'שמום", "אללה ירחמו", "נקמת ילד קטן" וכיוצא באלה מליצות היסטוריות, שכל אחת מהן ראוייה לדיסרטציה. דיסרטציות יכתבו להם סטודנטים חקרנים. פה אסתפק במשהו פחות.

כל תינוק יודע, שקנאי גוש-אמונים הם אמני פריצת גדר וחוק במדינת-ישראל. לא זה המדאיג. מדאיג, שהמימשל מסכין עם פרצנות זאת. מדאיג עוד יותר, שנמצאים אנשים המלמדים עליה סניגוריה מלומדת.

אחד מן הסניגורים הללו הוא ידידי ועמיתי הנכבד והמוכר שר מאיר עוזיאל. למאיר עוזיאל יש מדור-קבע בשבועון "ימים ולילות" של "מעריב". המדור הזה קרוי "שיפודים", וכפי שאני שומע מעברים, זהו מדור מתוחכם ונקרא ביותר. אודה ואתוודה, אני אומר דברים אלה בשמץ קינאה, ואולי ביותר משמץ, שהרי לא זו בלבד שמאיר עוזיאל זכה ב"מיגרש" של קבע על עמוד שלם של שבועון רבי-הקורא בישראל, אלא שהוא גם מוכשר כשד, ואילו אני הקטן לא זכיתי אלא בשני-שלישים של עמוד או בעמוד ב', העולם הזה" המעלה עובש, וככל שמדובר בכישרון, נו, אפשר לשאוף למשהו יותר, והראייה — למאיר עוזיאל ניתן להכות ברבבות, לי — רק באלפים.

אבל כישרון, כידוע, הוא "עשרה אחוזים השראה ותשעים אחוז הוצעה" (באנגלית זה ממצלצל טוב יותר), ואיך להזיע אפשר לעמוד. על כן הנני אחד מקוראיו הנלהבים והמושבעים של מדור "שיפודים" המזהיר, ולא זו בלבד, אלא שאני עוקב בשקידה אחר כל מילה המתפרסמת בשבועון אחר של "מעריב", הקרוי "קריאת-ביניים" והערוך בידי אותו ידידי ועמיתי מאיר עוזיאל גופא.

והנה, קריאה עקיבה זאת הולוכה אותי לכלל מסקנה מרעישת, שמאיר עוזיאל הוא מן הסניגורים המלומדים הדגור לים של גוש-אמונים. אולי מי שקורא את אמרו אינו מבין זאת. אולי רק אני מבין כך ומפרש דברים שלא כהלכה. אבל איך אוכל לפרש אחרת את הפוסק שהתנוסס ב-19 באוקטובר 1979 בראש "שיפודים": "יש רק דרך אחת למנוע אנשים מלפרוץ את הגדר והיא — לא להקים סביבם גדר"? מצדי אתם יכולים לפרש דבר-הוכמה זה כאוות נפשכם. בנאומי המעוות הוא מתפרש אך ורק כלימוד סניגוריה על פריצת גדר מורץ בימינו את הגדר אם לא גוש-אמונים (זוכרים את פריצת הגדרות ביישובי ה"גוש")?

לבוא ולאמר בפשטנות — יהיה כישרון-הניסוח אשר יהיה — שיש רק דרך אחת למנוע אנשים מלפרוץ את הגדר, והיא לא להקים סביבם גדר, הרי זה, לעניות-דעתי, שוה-ערך לקביעה, כי הדרך האחת למנוע אנשים מלפרוץ היא לא להקים סביבם את הגדר של "לא תרצח" (ואתם יכולים למשוך הגיון מעוות זה על פני כל עשרת הדיברות).

אה! מאיר עוזיאל לא רק מוכשר אלא גם חכם. הסתירה הפנימית שבתורת-הגדר שלו הציקה לו, איכשהו, והוא חשב חשב, חשב חשב, וב-11 בינואר 1980 כתב באותו מדור מזהיר הקרוי "שיפודים", שיפודי מחשבה מופשטת, אני משער — רשימה תרצנית, ובה יותר מבסוק אחד, שכותרתה "מדינת חוק".

ענייכם הרואות, כי לא לשווא פתחתי את רשימתי זו (אגב, אין צורך להצטעע — המטבע "מדינת חוק או שוד", נטבע עליידי אבי, משה שרת — ולא במדינת ישראל — ובעלי הדוידים טציות ימצאוהו חיש קל במפתח של "יומן אישי" שלו).

נחזור לענייננו. ב"מדינת חוק" של מאיר עוזיאל (לא של משה שרת!), שמקובל המצע איני יכול להביאה כאן בשלמותה חרף פניניותה, כתוב למשל:

"חוק הוא דבר נפלא... אבל... מה הוא בסך הכל המאבק לשיפור פני החברה, אם לא מאבק לשינוי החוקים הקיימים? הפגנות והתארגנויות-פועלים היו אסורות עוד בתחילת המאה בארצות דמוקרטיות למהדרין — לפי החוק, כמובן. ואני לא צריך להביא עוד דוגמאות, כי אני לא כותב לאידיוטים... חוק נעשה בידי בני-אדם, ורק אנשים שמרניים עדימת-הלאס לא מבינים שאפשר, לפעמים חיוני, לשנותו. אה, כן, לפעמים מאבק לשינוי חוק הוא לא כל-כך אסתטי. מה חבל (באמת)."

מאיר עוזיאל לא כותב לאידיוטים, לא ולא. הוא כותב למי שזקוקים לאסמכתאות לפריצת גדר וחוק מסויימת מאד, שכן ברור כשמש בצהריים, שאם הלילה יפרוץ משהו את גדר הבית שלו, יעירונו משנתו — כמו שעושים לפעמים בעירנו — ובאיום אקדח יאלצו תחילה לקרוא בקול את הרשימה ה"שפודית", "מדינת חוק", ואחר-כך לשלשל בידו את כל כספו ותכשיטיו אשתו, הרי לאחר-מעשה מאיר עוזיאל לא יחזור בנחת למיטתו התמימה, אלא יטלפן למוקד המיטרה ויזעיק את אנשי החוק הקיים (במידה שהוא קיים). אבל העובדה הניצחת הזאת עדיין אינה פוטרת אותו מלהרהר קצת בהגיון העוזיאלי עצמו, שלמעשה הוא הגיון של כל מהפכן, משמאל או מימין, או מכל כיוון אחר.

ובאמת, האם לא שונו חוקים במרוצת ההתפתחות האנושית בכוח הכוח? אכן, פה יש לנו בעייה, אבל נראה לי שהיא אינה כה קשה כפי שהלא-אידיוטים, שקוראים את מאיר עוזיאל ב"שיפודים", עשויים להניח בהלם ההתרשמות הראשון.

חוק, כפי שאומר מאיר עוזיאל בצדק, הוא מעשה ידי אדם. מה פירוש שינוי החוק בכוח, בצורה "לא כל-כך אסתטי"? מה הגדרת מאיר עוזיאל, אם לא העובדה, שבחברה אשר בה תפס אותו חוק חל שינוי בסדר-גודל כזה, שאיפשר לבעלי-כוח לשנות חוק קיים בלי שחסידיהם יוכלו לגונן עליו בכוחם-הם? במלים אחרות, שינוי חוק בכוח הוא צורה קיצונית

של השלטת דעה, ובדוגמה "המתקדמת" שהביא מאיר עוזיאל — זו של הפועלים שקנו להם בכוח זכות שביתה — זוהי אפילו דעת חרוב.

אה! מה אם החוקים הם מיעוט שתלטני, משעבד? אוה, אז רע ומר, כפי שטוענים, למשל, חסידי הדמוקרטיה בברית-המועצות. אבל רגע אחד, בעצם, בסופו של דבר, אם קבוצה "קטנה", השתלטה בכוח הזרוע על חברה, ומכתיבה לה את חוקיה ה"חדשים", האם לא מותר ליריביה — רוב או לא רוב — לעשות למיגורו?

בוודאי ובוודאי! וכל עוד המדוכאים לא יבואו על סיפוקם, תמישך ותלך מילחמת-אזרחים, שיכולה לבלוש צורות מצורות שונות (ואם בברית-המועצות, למשל, יד השלטון על העליונה במלחמת-האזרחים המתנהלת שם בצורות שונות מאז שנת 1917, אין זאת כי נכונות רוב העם שם להשתתף במאבק אפסית, וברית-המועצות אכן ראויה למיטרה השורר בה).

מה אני מבקש להבהיר בדברי אלה? אני רק מנסה להבהיר, כי מי שמטיף לצדק שבשינוי חוקים, "מלמטה", אם בשם רוב ואם בשם מיעוט, אך שלא בדרך הדמוקרטית המקובלת, צריך להיות מוכן ומזומן לכך, שחסידי החוק הקיים ינקטו גם הם שיטות לא-דמוקרטיות; איך אומר מאיר עוזיאל, "לא אס-טיות".

יכול להיות, שבתהליך הזה, ששמו, כפי שכבר אמרתי, "מילחמת אזרחים", חסידי שינוי-החוק יגברו, ואז החוק שלהם ישורר. ויכול להיות שלא. אדרבה, ישחקו הנערים לפנינו, ונראה איך יפול דבר הקידמה ושיפור-החברה. אבל, בבקשה, מאיר עוזיאל! אתה, למשל, צריך להיות מוכן לכך, שכמי שמטיף לשינוי החוק בצורה "לא אסתטית", לא-דמוקרטית כמקובל בחברתנו, תהיה לצנינים בעיני חסידי החוק הקיים — ואיני מתכוון לאנשי-המיטרה, הממונים על אכיפת החוק, שיכולים להשליך את מפיריו לכלא, אלא על סתם אזרחים מהסוג, "ששבת ומפגין". אתה יודע היטב למי אני מתכוון. ובכן, עליך להיות מוכן ומזומן, שהם יטפלו בך באופן מאד מאד, "לא אסתטי", ראה הוזהרת!

מי שמטיף לקידמה ולשינוי-חוק בדרך של מילחמת-אזרחים פרמטטית או לא פרמטטית, למרבה נוחותו, צריך לדעת שמדובר בחבר פזיות מאד-מאד, "לא אסתטית", מאיר עוזיאל! אז היוזרה והישמר לך, מן שיפודיך יהפכו שיפוד שיפוד לבומרנג, כמו שנאמר: "על דשיפדת שיפודי, וסוף משפדתיך ושיפודיך", ואני, כידודי ועמיתי, מציע לך, יקירי, לחשב כבר היום מה הסיכויים שלך (ושל גוש-אמונים) לשרוד כאשר תפרוץ בישראל מילחמת-האזרחים שאתה מטיף לה במודע, ומכל מקום, רק אל תבוא בטענות, אם היא תהיה, "לא אסתטית" כלפיך יותר מאשר כלפי אחרים, מפני שאתה התחלת!

כן, אתה התחלת! התחלת בהטפה לפריצת-גדר, המשכת בהטפה לפריצת חוק, והמשכת ב"קריאת ביניים" ב-14 בינואר 1980 באמצעות אחד מכתביך, הלא הוא מר יוחנן קלאנס (מזכיר משום-מה שם של אפיפיור או משהו כזה) ברשימה סאטירית הקרויה "בג"ץ", שבה הוא עושה לשחק את ההישמעות לחוק עליידי "תהיגל" מתוחכם כשזה: חוטפי אייכמן מביאים אותו ארצה; עורכת-דין טוענת, שהמעצר לא-חוקי ומאיימת בבג"ץ; העניין מגיע לבית-המשפט העליון, וזה מחליט להחזיר את אייכמן — לפי החוק היבש — לארצות-הנחל!

לא זה המקום לדון לגופו של עניין, אבל אני מרשה לעצמי לקבוע, כי לכל פרשת חטיות אייכמן והוצאתו להורג בישראל יש צד שני. יש ויש, אני, מכל מקום, מסופק מאד אם מדינת ישראל היתה צריכה להשקיע אגורה שחוקה אחת בצדד ובמישפט וברצח של אייכמן. אני מסופק מאד, אם הדבר חוסף כהוא זה לבטיחון יחודים באשר הם שם, אם הוא חיזק כהוא-זה את מדינת-ישראל ואת עם-ישראל, אם הוא נמק קורטוב אנטי-שמיות, אם הוא באמת תרם משהו ל"תודעה היהודית" של הדור הצעיר.

אבל לא זה העיקר פה, ידידי מאיר עוזיאל ומר יוחנן קלאנס (שוב מזכיר לך, משום-מה, שם של איזה אפיפיור או משהו כזה), ישראל יכולה להחליט להיות מדינה של שוד, לא של חוק, ובמיקרה זה — של שוד אדם. כל הכבוד. כן, אבל גם פה יש, "אבל"! בדיוק כמו שמאיר עוזיאל, הוא ולא אחר, צריך להיות מוכן להיות מופת ולא דווקא משפח, גם מדינת ישראל-שלי-אחוק צריכה להיות מוכנה להיות מדינה משופדת ולא משפדת. וזה, גיבורי ומתקדמי השפנים וקוראיה-הביניים, נוגע לא רק לארצות-הנחל. החרוקה זה גם נוגע ליחס שלנו לערביי יהודה ושומרון, אשר כפי שכבר גיליתי במדור זה, אינם קיימים על מפות החתישבות של גוש-אמונים.

אנחנו, החוקים כביכול, יכולים להצפץ ל"חוק השורר" אצלנו, על החוק הבינלאומי, על הכל-אבל באיזה מחיר? באיזה? במחיר מילחמת-אזרחים בינינו לבין עצמנו, ובינינו ובין שכנינו, ובינינו ובין כל העולם, שבוודאי אינו עומד-בעניין-הלימינו, ובינינו ובין ארצות-הברית, שאמורה, כביכול, לזון ולפרנס ולתחזק ולזין ולבטח אתנו.

אם ננוצח במלחמת-האזרחים הגוג-מגוגית הזאת, אינני צריך לפרש איזה צבע, "מתקדם" יהיה למי-הירקון. אם ננצח — מי שכנראה אינו מוטל בספק בעיני העוזיאלים והקלאנסים — נהיה לא מדינת-ישראל אלא מדינת קלאנס שעוד לא ברא השטן.

"עד עכשיו", כבר אמר הקלאנס שהועף מהקומה המאה בחלפו על פני הקומה החמישים, "הכל בסדר". אבל כשהוא ניחא, לא יהיה מי שיתחיל הכל מבראשית. ועל קבר האחים של מאיר עוזיאל ושלי ירקדו נטורי-קרתא וכל בעלי-בריתם, נימולים וערלים.

הקרב על העליון

(המשך ממדור 67)

דבר דווקא על "סוס שחור" חשופט תיאור דור אור מנצרת. יש אומרים כי התבלט בפסקי-הדין שלו בשנים האחרונות. פה ופה יש דיבורים על שופט מחוזי נוסף זה או אחר, אבל איש מהם אינו נראה בשלב זה כמועמד בטוח לכהונה. לגבי היועץ המישפטי הנוכחי, יצחק זמיר, חלוקות הדעות. יש אומרים כי למרות שהכניב את הציפיות ולא הלך בדרכי ברק קדומה, אלא נשאר בשולי הממשלה; יוצע גם לו תפקיד של שפיטה בבית המישפט העליון. מאידך יש החושבים כי טרם סיים את כהונתו, ועד שיסיים אותה יתכן שיתחלף השלטון ואז יהיו שיקולים נוספים למינויו.

פיצוי

כלכלי

בעים צעירים. הבולטים הם אמנון רבי-בינשטיין, אמנון גולדנברג, יורם דינשטיין ודוד ליבאי. אולם כל האנשים הללו הם בעלי תוויות מפלגתיות מובהקות העלולות להיות בעוכריהם. רובינשטיין מזוהה עם ש"י גולדנברג מזוהה עם הליכוד, וליבאי ודינשטיין הם אנשי מערך מובהקים.

כאן נכנס למישחק גם הגורם האישי של כל אחד מהמועמדים. המעבר משופט בית-מישפט מחוזי לבית-המישפט העליון הוא מעבר טבעי וקל. המעבר מחיים אקדמיים או מעריכת-דין לשפיטה הוא מעבר הכרוך במחשבה ובשיקולים שונים. לפחות אחד מהמועמדים הללו הוא בעל משרד עורכי-דין משוגש, הנמצא בשיא הקאריירה ה-

השופט ברק מבריק

אישית שלו. ספק אם אמנון גולדנברג יסכים לוותר על משרדו תמורת הכבוד להיות שופט בבית-המישפט העליון. זה אינו דומה למינוי לתפקיד שרי-המישפטים, שהוצע לו בעבר. מי משתמנה להיות שרי המישפטים מקבל משרה לתקופה של שנים קצובות. ואחר-כך הוא יכול לחזור למשרתו הקודמת כמעט ללא פגע. ולעיתים עם רוחו שבפרסום. אולם מי שעובר ל"שיפוט נכנס למישרה לחיים. כמעט ואין מתפרשים מבית-המישפט העליון. רק ה"שופט בנימין הלוי עשה את הצעד הזה, כשהלך לפוליטיקה.

אחת הסיבות יכול גם להעביר על רצונו של מישאל חקין להתמנות לבית-המישפט העליון. מישאל הוא בנו של השופט הר-עליון זלמן שניאור חשין ז"ל, אשר כיהן שנים רבות והיה אהוד מאד בציבור. רבים ישמחו לראות את השם חשין חוזר לבית המישפט העליון. עד לפני זמן קצר היה חשין הצעיר אחד ממאורות פרקליטות המדינה. אך מאכזבה על שלא מונה להיות היועץ המישפטי לממשלה ומכך שפסחו עליו לטובת זמיר, עזב את הפרקליטות ופנה לשוק האזרחי. יש אומרים כי הפיצוי הכלכלי שמצא בחוף לא ייתן לו לחזור לשירות המדינה, אפילו לא כשופט עליון. כל התשערת דלעיל הן רק קומץ מהי אפשרויות הענפלות בפני ועדת המינויים. וכל המביט מהחוק יכול רק להמר באותו סיכוי של הצלחה שיש במיפעל הפייס.

אליזבת אדון